

Stanisław Owsiak
Roman Kucharczyk
Krzysztof Stepaniuk

PRZEPIŁY FINANSOWE W UKŁADZIE: CENTRUM—WOJEWÓDZTWA*

1. Ogólna struktura finansów publicznych po reformach

1.1. Wprowadzenie

W roku 1999 rozpoczęte zostały cztery wielkie reformy społeczne dotyczące fundamentalnych dziedzin życia, a mianowicie:

- a) reforma administracyjna, w wyniku której powstały nowe jednostki samorządu terytorialnego (JST), takie jak powiaty i województwa,
- b) reforma emerytalna, której skutkiem było m.in. powstanie prywatnych funduszy emerytalnych,
- c) reforma systemu opieki zdrowotnej, w rezultacie której zmieniły się zasady organizacyjne i finansowe opieki zdrowotnej,
- d) reforma systemu oświaty.

Wszystkie wymienione reformy silnie rzutowały na wielkość publicznych środków finansowych oraz ich wewnętrzną strukturę. Wynikało to z następujących przyczyn:

Po pierwsze, powstanie samorządowych powiatów i województw wiązało się z przekazaniem tym szczeblom administracji publicznej kompetencji oraz zadań. W związku z tym konieczne było także wyposażenie JST w środki finansowe, które oznaczało decentralizację finansów publicznych. Wyrażało się to w oddaniu do dyspozycji powiatów i województw części dochodów z podatku dochodowego od osób fizycznych (PIT) oraz podatku dochodowego od osób prawnych (CIT). Dochody trafiające do powiatów i województw przed reformą zasilały budżet państwa. Realizacja zadań przez powiaty wymagała ponadto uruchomienia systemu transferów z budżetu państwa, głównie w postaci różnego rodzaju subwencji.

Po drugie, ideą reformy emerytalnej było tworzenie przestrzeni dla rozwoju systemu emerytalnego opartego na przezorności indywidualnej. Wyrazem tego było utworzenie tzw. II i III filara ubezpieczeń, które skutkowało

* Artykuł jest oparty na badaniach finansowanych ze środków grantu KBN „Regionalne i lokalne aspekty polityk sektorowych” (1 H02C 032 15).

ograniczeniem wpływów na rachunek zreformowanego Funduszu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu składek płaconych przez pracodawców.

Po trzecie, reforma systemu opieki zdrowotnej oznaczała powołanie nowego ogniwa systemu finansów publicznych – Kas Chorych, które zaczęły przejmować część dochodów (7,5%) z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, jako źródło finansowania świadczeń zdrowotnych. Spowodowało to także zmiany w strukturze środków publicznych.

Po czwarte, reforma systemu oświaty oznaczała – oprócz zmian merytorycznych – przejmowanie przez powiaty i województwa jednostek oświatowych. Fakt ten pociągał za sobą konieczność realokacji środków z budżetu państwa na rzecz budżetów samorządowych.

Przedmiotem niniejszego opracowania nie jest ani opis poszczególnych reform, ani tym bardziej ich ocena. Zadaniem, które postawiliśmy, jest analiza oraz interpretacja skutków reform dla wielkości i struktury finansów publicznych w układzie nowych województw.

Przedmiotem obserwacji są zmiany, które dokonały się w finansach publicznych w roku 1999, a więc w pierwszym roku funkcjonowania nowych rozwiązań w wymienionych powyżej dziedzinach. Wyniki przeprowadzonej analizy dają wstępny obraz finansów publicznych po reformie. Dlatego też wyciągane wnioski mają także charakter wstępny. Rok 1999 nie może zresztą stanowić podstawy uogólnień, tym bardziej że mimo istniejących oficjalnych sprawozdań, w danych dotyczących tego roku istnieje wiele luk. Także i dzisiaj, tzn. z perspektywy kwietnia 2001 roku, nie wszystkie zjawiska w sferze ubezpieczeń społecznych są w pełni rozpoznane (tak jest np. z częścią składek ubezpieczeniowych, które za pośrednictwem ZUS powinny trafić do II filara ubezpieczeń – Powszechnych Towarzystw Emerytalnych). Trudności w rozpoznaniu skutków wprowadzonych reform dla finansów publicznych pojawiają się już na poziomie ogólnokrajowym; są one tym większe w wypadku analizy skutków reformy w aspekcie przestrzennym.

Przedstawione w dalszej części opracowania dane, ich analiza oraz interpretacje stanowią kolejny etap badań nad przestrzennym zróżnicowaniem zjawisk występujących w finansach publicznych w Polsce¹.

W niniejszych badaniach chodziło nam o zdiagnozowanie rozkładu dochodów i wydatków publicznych w układzie nowych województw. Ze względu na fakt, że nowe województwa są względnie dużymi jednostkami administracyjnymi, na ich obszarze występować może silne zróżnicowanie wewnętrzne, jeśli chodzi o poziom wypracowanych dochodów publicznych oraz ich alokację. Ponadto pojawia się tutaj problem obszarów granicznych, czyli gmin i powiatów leżących wzdłuż granic administracyjnych województw.

¹ S. Owsiak, P. Kurowski, K. Stepaniuk, 1997, „Finansowe aspekty redystrybucji pieniężnych środków publicznych w przekroju przestrzennym”, (w:) *Przemiany polskiej przestrzeni, Studia regionalne i lokalne*, nr 19(52); G.J. Leśniak, 2001, „Kto zyska, kto straci na nowelizacji. Ministerstwo finansów chce zmniejszyć strukturę dochodów samorządów terytorialnych”, *Rzeczpospolita* z 24 kwietnia; J.K. Kowalski, 2001, „Polska regionalna”, *Magazyn Finansowy. Prawo i Gospodarka* z 5 lutego.

Także więc i z tych powodów konieczne jest prowadzenie badań nad rozkładem dochodów i wydatków publicznych na poziomie powiatów i gmin. Analizując przedstawione poniżej dane, musimy także pamiętać, że dotyczą one tylko jednego roku. Z punktu widzenia czasowego interesujące więc będzie powtórzenie badań na podstawie roku 2000, co jest intencją autorów. Warto też zaznaczyć, że dane źródłowe dotyczące finansów publicznych nie zawsze pozwalają jednoznacznie określić pochodzenie środków finansowych oraz ich wykorzystanie w aspekcie przestrzennym. Zmuszało to do dokonania szacunków (co zostało zaznaczone), tym bardziej koniecznych, że w nowym układzie administracyjnym nie zostały jeszcze wykształcone adekwatne metody prezentacji zjawisk w finansach publicznych.

1.2. Zmiany w strukturze dochodów publicznych

W tabelicy 1 przedstawione zostały dochody publiczne według elementów systemu finansów publicznych w roku 1999. Aby uchwycić zmiany, które zaszły w tym roku, zamieszczono w niej także dane dotyczące roku poprzedniego.

Tab. 1. Dochody publiczne w Polsce w latach 1998–1999

Wyszczególnienie	1998			1999		
	w mld zł	struktura procentowa	w % PKB	w mld zł	struktura procentowa	w % PKB
Ogółem	227,3	100,0	41,4	253,3	100,0	41,1
1. Budżet państwa	126,3	55,6	23,0	125,6	49,6	20,4
2. Państwowe fundusze celowe	58,8	25,9	10,7	65,3	25,8	10,6
3. Gospodarka pozabudżetowa BP	6,1	2,7	1,1	4,8	1,9	0,8
4. Kasy Chorych	X	X	X	17,1	6,8	2,8
5. Budżety JST	27,8	12,2	5,0	28,9	11,4	4,7
6. Fundusze celowe JST	X	X	X	1,5	0,6	0,2
7. Gospodarka pozabudżetowa JST	8,3	3,6	1,5	10,0	3,9	1,6

Źródło: *Sprawozdanie z wykonania budżetu w roku 1999. Omówienie*, t. I, cz. II, s. 732.

Z danych zawartych w tabelicy 1 wynika, że w ujęciu najbardziej ogólnym, tzn. przy zastosowaniu kryterium udziału dochodów publicznych w PKB, między porównywanymi latami nie zaszły jeszcze istotne zmiany².

² Wskaźnik redystrybucji PKB zmniejszył się do około 38% dopiero w roku 2000.

Zmieniła się natomiast struktura wewnętrzna dochodów publicznych, gdyż zmniejszył się udział budżetu państwa w gromadzeniu dochodów publicznych na rzecz Kas Chorych. Zaskakujący jest malejący udział dochodów gromadzonych przez JST w zakresie środków publicznych, gdyż powiaty i województwa samorządowe uzyskały prawo udziału w podatkach dochodowych. Wy tłumaczenie tej zmiany jest następujące: 1. samorządowe powiaty i województwa uzyskały prawo do stosunkowo niskich udziałów w dochodach z PIT i CIT³, 2. w strukturze dochodów budżetowych z roku na rok wzrastał udział podatków pośrednich (od towarów i usług oraz podatku akcyzowego) w tworzeniu dochodów publicznych. Dlatego też w ujęciu bezwzględny dochody własne (podatki lokalne i udziały w dochodach z tytułu PIT i CIT) wzrosły istotnie, ale ich udział w dochodach publicznych ogółem zmał. Jest to więc jeden z paradoksów decentralizacji finansów publicznych. Warto przypomnieć, że działacze samorządowi dążyli albo do zwiększenia udziału JST w podatkach dochodowych, albo do ustanowienia udziału w podatku od towarów i usług (VAT) oraz w podatku akcyzowym. Rozwiązanie takie stworzyłoby silniejsze podstawy finansowej samodzielności powiatów i województw.

Przy wprowadzaniu reformy przyjęto rozwiązanie, w którym środki finansowe JST zostały silnie zdeterminowane przez decyzje władz centralnych, nie tylko jeśli chodzi o ich gromadzenie, ale także w kwestii przeznaczenia tych środków. Uwaga ta dotyczy w szczególności powiatów i województw.

1.3. Zmiany w strukturze wydatków publicznych

Skutki dokonanych reform są natomiast wyraźnie widoczne w tabelicy 2, w której przedstawiono wielkość i strukturę wydatków publicznych w roku 1999. Dla porównania zaprezentowane zostały także stosowne informacje dotyczące roku poprzedniego.

Z danych zawartych w tabelicy 2 wynika radykalne zmniejszenie się roli budżetu państwa w alokacji środków publicznych, tak w odniesieniu do PKB, jak też ze względu na udział budżetu państwa w wydatkach globalnych.

1.4. Rola transferów w systemie finansów publicznych

Zmniejszającej się roli budżetu państwa w alokacji środków publicznych towarzyszy istotny wzrost roli budżetów JST w wydatkowaniu środków publicznych, chociaż należy pamiętać, że istotna część środków finansowych – jakkolwiek alokowana na szczeblach samorządowych – miała z góry oznaczone cele (np. oświata, drogi, pomoc społeczna). Funkcjonowanie takiego mechanizmu finansowania zadań publicznych jest możliwe dzięki transferom dokonywanym z budżetu państwa na rzecz budżetów JST.

³ Udziały JST w podatkach w 1999 r.: gminy 27,6% (PIT) oraz 5,0% (CIT); powiaty 1,0% (PIT); województwa 1,5% (PIT) oraz 0,5% (CIT).

Tab. 2. Wydatki publiczne w Polsce w latach 1998–1999

Wyszczególnienie	1998			1999		
	w mld zł	struktura procentowa	w % PKB	w mld zł	struktura procentowa	w % PKB
Ogółem	241,6	100,0	44,0	273,3	100,0	44,3
1. Budżet państwa	94,4	39,1	17,2	74,0	27,1	12,0
2. Państwowe fundusze celowe	93,2	38,6	17,0	101,4	37,1	16,4
3. Gospodarka pozabudżetowa BP	5,2	2,2	1,0	4,2	1,5	0,7
4. Kasy Chorych	X	X	X	21,8	8,0	3,5
5. Budżety JST	37,7	15,6	6,9	57,3	21,0	9,3
6. Fundusze celowe JST	X	X	X	1,1	0,4	0,2
7. Gospodarka pozabudżetowa JST	11,1	4,6	2,0	13 430,1	4,9	2,2

Źródło: *Sprawozdanie z wykonania budżetu w roku 1999. Omówienie*, t. I, cz. II, s. 737.

W systemie transferów wewnątrz sektora finansów publicznych istotną rolę odgrywają transfery z budżetu państwa na rzecz państwowych funduszy celowych, w tym funduszy ubezpieczeń społecznych. Główne kierunki przepływu środków finansowych między różnymi elementami systemu finansów publicznych zostały przedstawione w tablicy 3.

Z danych zawartych w tablicy 3 wynika, że centralnym elementem mechanizmu przepływów finansowych jest budżet państwa. Nie jest to stwierdzenie zaskakujące w tym sensie, że budżet państwa z natury rzeczy stanowi ogniwo domykające cały system finansów publicznych. Zwraca uwagę jednak skala transferów dokonywanych z budżetu państwa. Skala ta jest istotna, skoro z około 125 mld zł dochodów zrealizowanych przez budżet państwa w 1999 roku prawie 64 mld zł stanowiły transfery na rzecz innych elementów systemu finansów publicznych. Głównymi „beneficjentami” budżetu państwa w roku 1999 były państwowe fundusze celowe oraz budżety JST. W roku 1999 budżet państwa także „dopłacił” do Kas Chorych.

Zaprezentowana struktura dochodów publicznych oraz wielkość i kierunki transferów wewnątrz systemu finansów publicznych powinny być brane pod uwagę przy ewentualnej dalszej reformie systemu finansów publicznych. Chodziłoby tutaj o dokonanie zmian w instrumentach, za pomocą których realizowane są dochody publiczne. Okazuje się bowiem, że istniejący system dochodów publicznych w nadmiernym stopniu angażuje budżet państwa i ściągane dochody podatkowe, które następnie są transferowane do innych elementów systemu finansów publicznych, co prowadzi – naszym zdaniem – do

Tab. 3. Transfery wewnątrz systemu finansów publicznych w Polsce w 1999 r. (w mld zł)

Wyszczególnienie	Budżet państwa	Państwowe fundusze celowe	Gospodarka pozabudżetowa BP	Kasy Chorych	Budżety JST	Fundusze celowe JST	Gospodarka pozabudżetowa JST	Razem transfery przekazane
1. Budżet państwa		25,8	0,2	2,5	35,9			64,4
2. Państwowe fundusze celowe				1,2		0,0		1,2
3. Gospodarka pozabudżetowa BP	0,1	0,3						0,5
4. Kasy Chorych								
5. Budżety JST	0,1	3,8		0,1			4,5	8,5
6. Fundusze celowe JST		0,0						0,0
7. Gospodarka pozabudżetowa JST		0,9			0,1			1,0
Razem transfery przekazane	0,3	30,8	0,2	3,8	36,0	0,0	4,5	75,6
Saldo transferów (otrzymane – przekazane)	-64,1	29,6	-0,3	3,8	27,5	0,0	3,5	x

Źródło: *Sprawozdanie z wykonania budżetu w roku 1999. Omówienie*, t. I, cz. II, s. 734.

zerwania więzi między gromadzonymi środkami pieniężnymi a celami ich zużycia. Te cechy struktury polskich finansów publicznych potwierdzają dane zawarte w tablicy 4.

Tablica 4 pokazuje hipotetyczny wynik netto poszczególnych funduszy publicznych tworzących system finansów publicznych w 1999 roku. Z zestawienia tych danych wynika, że gdyby nie transfery z budżetu państwa na rzecz państwowych funduszy celowych oraz na rzecz budżetów JST, to środki finansowe gromadzone przez budżet państwa przekraczałyby jego potrzeby. Znaczenie takiej analizy ma jednak charakter wyraźnie poznawczy, gdyż pokazuje główne przepływy finansowe i ich skutki. Aplikacyjne wykorzystanie wyników analizy jest ograniczone, ponieważ system dochodów publicznych ma charakter względnie trwały. Dokonanie zmian w systemie dochodów publicznych w krótkim czasie (np. w ciągu roku) jest trudne. Dotyczy to także transferów wewnątrz systemu finansów publicznych.

Tab. 4. Dochody i wydatki sektora finansów publicznych z uwzględnieniem transferów wewnętrznych (w mld zł)

Wyszczególnienie	Budżet państwa	Państwowe fundusze celowe	Gospodarka pozabudżetowa BP	Kasy Chorych	Budżety JST	Fundusze celowe JST	Gospodarka pozabudżetowa JST	Sektor publiczny ogółem
1. Dochody ogółem	125,9	96,1	5,0	20,9	64,9	1,6	14,5	329,0
w tym: transfery wewnątrz sektora publicznego	0,3	30,8	0,2	3,8	36,0	0,0	4,5	75,6
2. Dochody bez transferów	125,7	65,3	4,8	17,1	28,9	1,5	10,0	253,3
3. Wydatki ogółem	138,4	102,6	4,7	21,8	65,8	1,1	14,4	348,9
w tym: transfery wewnątrz sektora publicznego	64,4	1,2	0,5	0,0	8,5	0,0	1,0	75,6
4. Wydatki bez transferów	74,0	101,4	4,2	21,8	57,3	1,1	13,4	273,3
5. Wynik (1–3)	-12,5	-6,5	0,3	-0,8	-1,0	0,4	0,1	-19,9
6. Wynik netto (2–4)	51,6	-36,1	0,6	-4,6	-28,6	0,4	-3,4	-19,9

Źródło: *Sprawozdanie z wykonania budżetu w roku 1999. Omówienie*, t. I, cz. II, s. 838.

2. Dochody publiczne władz centralnych w przekroju nowych województw

2.1. Globalne dochody władz centralnych

Dochody publiczne gromadzone są zarówno przez władze centralne, jak i przez władze szczebli niższych (województw, powiatów, gmin). W wypadku szczebli niższych niż szczebel centralny dochody pochodzą głównie z podatków i opłat lokalnych oraz z udziałów w podatkach centralnych (PIT i CIT). Z danych przedstawionych w tablicach 1–4 wynika, że Polska należy do krajów o silnie scentralizowanych dochodach publicznych. W analizowanym roku 1999 na globalną kwotę 253,3 mld zł aż 195,8 mld zł było zrealizowanych przez władze centralne. Stanowiło to około 77% dochodów publicznych ogółem.

Dochody publiczne realizowane przez fundusze centralne w przekroju nowych 16 województw nie są – rzecz jasna – skutkiem dokonanej reformy administracyjnej kraju. Stanowią one funkcję dochodów ze sprzedaży towarów i usług, w których cenach zawarty jest podatek od towarów i usług oraz podatek akcyzowy. Dochody publiczne w układzie województw są też zdeterminowane dochodami indywidualnymi oraz dochodami spółek (osób

prawnych). Dochody z tytułu wynagrodzeń stanowią również podstawę naliczania składek na ubezpieczenia społeczne oraz dochodów zasilających Kasy Chorych.

W tablicy 5 przedstawione zostały dochody władz centralnych w przekroju poszczególnych województw. Z dochodów realizowanych przez władze centralne największy udział ma województwo mazowieckie. Wynika to z kilku przyczyn. Przede wszystkim w województwie tym istnieje silna aglomeracja warszawska, która przesądza o udziale tego województwa w tworzeniu dochodów władz centralnych. Przy analizie danych zawartych w tablicy 5 zwraca uwagę jeszcze wyższy udział województwa mazowieckiego w dochodach budżetu państwa (ponad 33%). Województwo mazowieckie ma też największy udział w tworzeniu dochodów państwowych funduszy celowych.

Drugie miejsce wśród województw, z których pochodzą dochody władz centralnych, zajmuje województwo śląskie, jednak jego udział w dochodach władz centralnych ogółem jest znacznie niższy. Zbliżony udział w dochodach władz centralnych mają województwa: wielkopolskie, małopolskie, pomorskie, dolnośląskie. Najniższy udział w tworzeniu dochodów miało województwo opolskie (1,5%). Udział oscylujący wokół 2% miały województwa: świętokrzyskie, warmińsko-mazurskie.

2.2. Dochody budżetu państwa

Z dotychczasowego opisu systemu gromadzenia i rozdysponowania środków publicznych wynika, że w systemie tym centralne miejsce przypada budżetowi państwa. Dlatego też w tablicy 6 przedstawione zostały nie tylko dochody budżetu państwa w roku 1999 w przekroju nowych województw, ale także ze względu na główne rodzaje dochodów budżetowych.

Z danych zawartych w tablicy 6 wynika, że wśród dochodów budżetowych zdecydowanie dominują dochody podatkowe. W analizowanym roku 1999 dochody podatkowe budżetu stanowiły około 90% dochodów ogółem. Z kolei w dochodach podatkowych dominują podatki pośrednie (VAT, podatek akcyzowy), gdyż w roku 1999 stanowiły one ponad 65% dochodów podatkowych budżetu państwa. Podkreślenie to jest o tyle istotne, że dochody z podatków pośrednich są wyłączną domeną władz centralnych.

W danych zamieszczonych w tablicy 6 zwraca uwagę wysoki udział województwa mazowieckiego w tworzeniu dochodów państwa. Jest to wynik nie tylko potencjału dochodowego tego województwa, ale także faktu, że w Warszawie mieści się wiele central podmiotów gospodarczych, które rozliczają się z budżetem państwa na terenie własnej siedziby. Trzeba podkreślić, że np. ponad połowa dochodów budżetu państwa z tytułu CIT jest gromadzona w województwie mazowieckim. Również wysoki jest udział tego województwa w dochodach budżetu państwa z tytułu podatku akcyzowego i – wreszcie – pozostałych dochodów, wśród których dominują cła oraz wpłaty Narodowego Banku Polskiego. Udział województwa mazowieckiego w tworzeniu dochodów

budżetowych jest więc w jakimś stopniu zawyżony, co odnosi się przede wszystkim do podatków przychodowych, ceł oraz pozostałych dochodów.

Ponadto napotykaemy tutaj zjawisko przestrzennego przemieszczania się dochodów podatkowych z podatków pośrednich, co łączy się z dokonywanymi zakupami osób (podmiotów) przyjeżdżających do stolicy kraju. W związku z tym rzeczywistą siłę dochodową danego województwa odzwierciedlają lepiej dochody budżetowe z tytułu podatków dochodowych.

2.3. Dochody publiczne *per capita*

W porównaniu z danymi ogólnymi wskaźniki dochodów publicznych na jednego mieszkańca przedstawiają zobiektywizowany rozkład dochodów w aspekcie przestrzennym. W celu porównania różnic dochodów w kwotach bezwzględnych i w przeliczeniu na mieszkańca dokonaliśmy zestawienia kolejności województw. Rezultat takiego porównania zawiera tablica 7.

Rozkład dochodów publicznych *per capita* w układzie województw różni się od rozkładu dochodów w kwotach bezwzględnych. Dotyczy to zwłaszcza województw lokujących się w dolnej części tabeli rankingowej. Zwraca uwagę fakt, że tylko trzy województwa osiągają dochody większe niż średnia krajowa, przy czym województwo mazowieckie zdecydowanie odbiega – z wymienionych już przyczyn – od pozostałych województw.

3. Wydatki publiczne władz centralnych w przekroju nowych województw

Gromadzone środki publiczne podlegają procesom redystrybucyjnym. Narzędziem redystrybucji jest przede wszystkim budżet państwa. W tablicy 8 przedstawione zostały wydatki władz centralnych w układzie województw.

Z danych zawartych w tablicy 8 wynika, że wprawdzie w wydatkach władz centralnych pierwsze miejsce zajmuje także województwo mazowieckie, ale jego udział w owych wydatkach jest znacznie mniejszy niż w dochodach. Jeśli chodzi o dochody władz centralnych ogółem, to udział województwa mazowieckiego w wydatkach wynosił ponad 15%, zaś w wydatkach budżetu państwa niecałe 15%. W wypadku dochodów władz centralnych udział województwa mazowieckiego ukształtował się na poziomie około 29%, zaś w dochodach budżetu państwa wynosił około 33% (por. tab. 5). Drugie pod względem udziału w wydatkach władz centralnych województwo śląskie miało – przeciwnie – większy udział w wydatkach (13,7%) niż w dochodach realizowanych przez władze centralne (11,8%). Wyższy był jednak udział województwa śląskiego w dochodach budżetu państwa (10,9%) niż w wydatkach budżetu państwa ponoszonych z budżetu państwa na rzecz tego województwa. Wysoka pozycja województwa śląskiego w wydatkach władz centralnych ogółem jest rezultatem wysokiego udziału tego województwa w wydatkach środków publicznych alokowanych przez państwowe fundusze celowe, w tym zwłaszcza FUS.

W wydatkach władz centralnych ogółem ostatnie miejsce zajmuje województwo opolskie (2,5%), podobnie zresztą jak w wypadku wydatków ponoszonych z budżetu państwa na rzecz tego województwa (2,8%). Niemniej jednak udział ten jest większy niż w gromadzonych dochodach (1,5% w dochodach ogółem i 1,0% w dochodach budżetu państwa).

4. Dochody władz samorządowych w przekroju województw

Na szczeblach samorządowych finansowe środki publiczne przyjmują formę budżetu, funduszy celowych, zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych, środków specjalnych. Ostatnie trzy wymienione formy określane są gospodarką pozabudżetową. Z przedstawionych w tablicy 9 danych wynika, że dominującą formę organizacyjną dla finansowych środków jednostek samorządowych stanowi budżet (gminy, powiatu, województwa). Stosunkowo duży udział w środkach finansowych JST ma gospodarka pozabudżetowa, a mniejsze zaś fundusze celowe.

W danych zawartych w tablicy 9 zwraca uwagę fakt, że w dochodach globalnych JST wysoki udział mają te województwa, które dominowały w wypadku dochodów publicznych władz centralnych. Chodzi tutaj o województwa: mazowieckie, śląskie, wielkopolskie, małopolskie. Fakt ten nie stanowi zaskoczenia, gdyż istotna część dochodów JST jest zakotwiczona w dochodach władz centralnych w formie udziału w podatkach dochodowych (PIT, CIT). Dotyczy to w szczególności gmin.

5. Wydatki władz samorządowych w przekroju województw

W tablicy 10 przedstawiono wydatki sektora samorządowego. Dwa województwa charakteryzują się wydatkami, których udział w skali kraju przekracza poziom 10%, a mianowicie: mazowieckie oraz śląskie. Województwo mazowieckie posiada udział powyżej 16%. Po stronie dochodów sektora samorządowego bez transferów udział województwa mazowieckiego był jeszcze wyższy, gdyż wynosił on prawie 22%. Oznacza to, że województwo mazowieckie, na poziomie dochodów i wydatków samorządowych, w mniejszym stopniu niż inne województwa korzysta z dobrodziejstw transferów.

6. Przepływy finansowe netto między władzami centralnymi a władzami samorządowymi w przekroju województw

6.1. Globalne saldo przepływów

Rezultatem rozbudowanego systemu transferów finansowych między poszczególnymi elementami systemu finansów publicznych są ostateczne wydatki. Mogą one przewyższać dochody w ujęciu globalnym, jeżeli finanse publiczne nie są zrównoważone. Sytuacja taka miała miejsce w analizowanym roku

1999. W wyniku dokonywanych przepływów finansowych nastąpiła zmiana rozkładu wydatków publicznych w różnych przekrojach, w tym w układzie przestrzennym.

Tablica 11 przedstawia saldo globalne dochodów i wydatków publicznych w roku 1999, przy czym przedstawione zostały także salda cząstkowe według form organizacyjnych (segmentów) finansów publicznych w układzie nowych województw. Uzupełnieniem tablicy 11 jest rysunek 1, przedstawiający saldo globalne dochodów i wydatków publicznych w roku 1999.

Z danych zawartych w tablicy 11 wynika, że za globalną nierównowagę finansów publicznych odpowiedzialne są deficytowe państwowe fundusze celowe oraz budżety JST. W układzie województw występują tylko dwa województwa z nadwyżką dochodów publicznych ponad wydatki publiczne, przy czym nadwyżka ta jest zdecydowanie wyraźna w wypadku województwa mazowieckiego. Jest ona jeszcze wyższa w bilansie sektora rządowego i – dalej – jeszcze wyższa w odniesieniu do budżetu państwa. Nadwyżką o wielkości ponad 3 mld zł w ramach sektora publicznego charakteryzowało się województwo pomorskie. Pozostałe 16 województw wykazywało deficyt w finansach publicznych, przy czym udział poszczególnych województw w „tworzeniu” deficytu był istotnie zróżnicowany, o czym świadczą dane zawarte w tablicy 11. Do najbardziej deficytowych województw należały: lubelskie, podkarpackie, śląskie.

6.2. Saldo dochodów i wydatków publicznych *per capita*

W celu zobiektywizowania oceny bilansu dochodów i wydatków publicznych dokonana została „kapitacja” salda. Rezultatem tego są dane zawarte w tablicy 12 oraz rysunek 2.

Wyniki zestawione w tablicy 12 nie zmieniają istotnie obrazu salda dochodów i wydatków publicznych w przeliczeniu na jednego mieszkańca w porównaniu z zastosowaniem kryterium salda ogólnego. Zdecydowanie wyróżnia się nadal pod względem osiągniętej nadwyżki województwo mazowieckie. Wciąż dwa województwa wykazywały nadwyżkę, a 14 – deficyt. W przeliczeniu na jednego mieszkańca udział województw w deficycie finansów publicznych ukształtował się jednak inaczej.

W tablicy 13 dokonany został ranking województw przy zastosowaniu kryterium salda ogólnego oraz salda na jednego mieszkańca.

Interpretując dane zawarte w tablicy 13, trzeba zauważyć, że im większy deficyt w finansach publicznych danego województwa, tym większe jego zasilanie środkami z zewnątrz, głównie z budżetu państwa. Przedstawiony ranking województw świadczy więc nie tylko o nierównościach dochodowych w przekroju województw, ale także o skali redystrybucji środków finansowych dokonującej się przez system finansów publicznych.

7. Uwagi końcowe

Przedstawiona analiza struktury dochodów i wydatków publicznych w roku 1999, w nowych warunkach administracyjnych kraju, wskazuje na istotne zróżnicowanie przestrzenne procesów gospodarczych i społecznych. Znajduje to odzwierciedlenie w finansach publicznych. Wprawdzie rok 1999 nie może stanowić wystarczającej podstawy oceny, ale niewątpliwie uzyskane rezultaty są interesujące z punktu widzenia opisu sytuacji poszczególnych województw. Uzyskany obraz finansów publicznych, w tym transfery finansowe, które w pewnym stopniu łagodzą dysproporcje dochodowe, wymaga dalszych uważnych obserwacji w latach następnych.

O przydatności uzyskanych rezultatów do badania procesów gospodarczych i społecznych świadczy porównanie uzyskanych wyników z danymi opublikowanymi przez GUS dla roku 1998, a odnoszącymi się do PKB. Ranking województw według PKB na jednego mieszkańca przedstawia tablica 14.

Porównanie sytuacji województw według kryterium PKB z ich sytuacją pod względem realizowanych dochodów publicznych wskazuje na zbliżony stopień zróżnicowania województw, chociaż rozpiętości dochodowe liczone wskaźnikiem PKB na jednego mieszkańca są niższe niż liczone wskaźnikiem dochodów publicznych na jednego mieszkańca. Wynika to m.in. z tego, że PIT nie jest podatkiem powszechnym, gdyż nie obejmuje ludności utrzymującej się z rolnictwa. Opodatkowanie rolnictwa podatkiem rolnym jest zaś relatywnie niskie. Również obciążenie składkami na ubezpieczenia społeczne rolników jest minimalne w porównaniu z otrzymywanymi świadczeniami pieniężnymi. Redystrybucja publicznych środków finansowych dokonuje się w różnych innych przekrojach, a o jej skutkach można było się przekonać, porównując udział poszczególnych województw w tworzeniu środków finansowych oraz udział województw w rozdysponowywaniu pieniędzy publicznych.

Tab. 5. Dochody sektora rządowego w 1999 r. według województw¹

Województwa	Dochody sektora rządowego		Dochody budżetu państwa		Państwowa gospodarka pozabudżetowa		Fundusze celowe sektora rządowego	
	w mln zł	w %	w mln zł	w %	w mln zł	w %	w mln zł	w %
POLSKA	195 790,5	100,0	125 650,3	100,0	4840,1	100,0	65 300,1	100,0
Dolnośląskie	13 559,6	6,9	7 219,7	5,7	419,1	8,7	5 920,8	9,1
Kujawsko-pomorskie	6 752,1	3,4	3 220,8	2,6	255,7	5,3	3 275,6	5,0
Lubelskie	5 711,0	2,9	2 940,3	2,3	261,9	5,4	2 508,8	3,8
Lubuskie	5 711,6	2,9	3 674,5	2,9	175,5	3,6	1 861,6	2,9
Łódzkie	11 199,7	5,7	6 912,6	5,5	294,8	6,1	3 992,3	6,1
Małopolskie	14 708,7	7,5	9 431,1	7,5	325,3	6,7	4 952,2	7,6
Mazowieckie	56 473,5	28,8	41 904,6	33,4	857,8	17,7	13 711,1	21,0
Opolskie	2 895,5	1,5	1 222,0	1,0	121,3	2,5	1 552,1	2,4
Podkarpackie	5 080,0	2,6	2 509,1	2,0	265,6	5,5	2 305,2	3,5
Podlaskie	5 534,8	2,8	3 591,1	2,9	160,4	3,3	1 783,3	2,7
Pomorskie	14 092,6	7,2	9 370,6	7,5	261,5	5,4	4 460,5	6,8
Śląskie	23 105,6	11,8	13 646,1	10,9	478,4	9,9	8 981,0	13,8
Świętokrzyskie	3 596,6	1,8	1 229,8	1,0	168,3	3,5	2 198,4	3,4
Warmińsko-mazurskie	3 387,8	1,7	1 786,9	1,4	188,3	3,9	1 412,7	2,2
Wielkopolskie	16 106,3	8,2	12 309,4	9,8	366,7	7,6	3 430,2	5,3
Zachodniopomorskie	7 875,1	4,0	4 681,6	3,7	239,4	4,9	2 954,1	4,5

Uwagi: ¹ bez transferów otrzymanych z innych segmentów sektora finansów publicznych

Źródło: 1. dochody podatkowe – dane Ministerstwa Finansów; 2. pozostałe dochody budżetu państwa oraz dochody gospodarki pozabudżetowej – szacunki własne; 3. państwowe fundusze celowe – szacunki własne na podstawie *Sprawozdania z wykonania budżetu państwa za okres od 01.01.1999 do 31.12.1999 r.* oraz informacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Krajowego Urzędu Pracy.

Tab. 6. Dochody budżetu państwa w 1999 r. według województw i podstawowych rodzajów dochodów (mln zł)¹

Województwa	Razem budżet państwa	Razem wpływy podatkowe	VAT	Podatek dochodowy od osób fizycznych	Podatek dochodowy od osób prawnych	Zryczałtowany podatek dochodowy	Podatek akcyzowy	Podatek od gier	Pozostałe dochody budżetu
POLSKA	125 650	112 743	48 812	21 295	15 060	1820	25 208	548	12 908
Doñośląskie	8360	6940	3024	2282	901	161	563	9	1420
Kujawsko-pomorskie	3495	3123	1212	1312	380	99	114	5	373
Lubelskie	3050	2867	1051	989	239	60	525	3	184
Lubuskie	3881	3575	2333	655	136	47	402	2	306
Łódzkie	7186	6738	3979	1721	315	112	604	7	448
Małopolskie	9784	9195	2906	2135	728	176	3241	9	589
Mazowieckie	45 038	40 677	15 177	7535	8177	357	8963	468	4361
Opolskie	1358	1181	297	641	139	41	63	0	177
Podkarpackie	2732	2432	888	922	230	70	320	2	301
Podlaskie	3766	3497	902	623	141	36	1794	1	269
Pomorskie	9877	9118	3898	1712	536	108	2859	6	759
Śląskie	15 023	13 206	5702	5008	1388	220	874	14	1817
Świętokrzyskie	1386	1187	153	688	266	44	34	1	200
Warmińsko-mazurskie	2217	1701	559	712	162	54	212	2	516
Wielkopolskie	12 791	11 999	5100	2483	1092	157	3155	12	792
Zachodniopomorskie	4950	4554	1629	1124	230	79	1485	7	396

Uwagi: ¹ bez transferów otrzymanych z innych segmentów sektora finansów publicznych.

Źródło: jak w tab. 5.

Tab. 7. Ranking województw według dochodów sektora rządowego w kwotach bezwzględnych oraz w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 1999 r.

Województwa	Pozycja województwa według dochodów włądź centralnych ogółem		Województwa	Pozycja województwa według dochodów włądź centralnych per capita	
	Wartość dochodów w zł	Miejsce w rankingu		Wartość dochodów w zł	Miejsce w rankingu
POLSKA	195 790,5		POLSKA	5 065,3	
Mazowieckie	56 473,5	1	Mazowieckie	11 138,8	1
Śląskie	23 105,6	2	Pomorskie	6 428,2	2
Wielkopolskie	16 106,3	3	Lubuskie	5 580,5	3
Małopolskie	14 708,7	4	Wielkopolskie	4 800,3	4
Pomorskie	14 092,6	5	Śląskie	4 748,9	5
Dolnośląskie	13 559,6	6	Małopolskie	4 564,4	6
Łódzkie	11 199,7	7	Dolnośląskie	4 553,9	7
Zachodniopomorskie	7 875,1	8	Zachodniopomorskie	4 544,7	8
Kujawsko-pomorskie	6 752,1	9	Podlaskie	4 526,7	9
Lubuskie	5 711,6	10	Łódzkie	4 221,5	10
Lubelskie	5 711,0	11	Kujawsko-pomorskie	3 214,1	11
Podlaskie	5 534,8	12	Świętokrzyskie	2 718,9	12
Podkarpackie	5 080,0	13	Opolskie	2 660,6	13
Świętokrzyskie	3 596,6	14	Lubelskie	2 555,4	14
Warmińsko-mazurskie	3 387,8	15	Podkarpackie	2 389,4	15
Opolskie	2 895,5	16	Warmińsko-mazurskie	2 311,6	16

Źródło: jak w tab. 5.

Tab. 8. Wydatki sektora rządowego w 1999 r. według województw

Województwa	Wydatki sektora rządowego ogółem		Wydatki budżetu państwa		Państwowa gospodarka pozabudżetowa		Fundusze celowe sektora rządowego	
	w mln zł	w %	w mln zł	w %	w mln zł	w %	w mln zł	w %
POLSKA	179 613,0	100,0	73 989,0	100,0	4 225,0	100,0	101 399,0	100,0
Dolnośląskie	15 043,0	8,4	6 671,0	9,0	395,0	9,3	7 977,0	7,9
Kujawsko-pomorskie	9 369,0	5,2	3 970,0	5,4	279,0	6,6	5 120,0	5,0
Lubelskie	9 427,0	5,2	4 152,0	5,6	232,0	5,5	5 043,0	5,0
Lubuskie	5 687,0	3,2	2 630,0	3,6	227,0	5,4	2 830,0	2,8
Łódzkie	11 553,0	6,4	4 790,0	6,5	247,0	5,8	6 516,0	6,4
Małopolskie	13 745,0	7,7	5 404,0	7,3	183,0	4,3	8 158,0	8,0
Mazowieckie	27 910,0	15,5	10 517,0	14,2	665,0	15,7	16 728,0	16,5
Opolskie	4 413,0	2,5	2 039,0	2,8	75,0	1,8	2 298,0	2,3
Podkarpackie	8 617,0	4,8	4 343,0	5,9	180,0	4,3	4 094,0	4,0
Podlaskie	5 705,0	3,2	2 528,0	3,4	160,0	3,8	3 016,0	3,0
Pomorskie	9 869,0	5,5	4 016,0	5,4	293,0	6,9	5 560,0	5,5
Śląskie	24 575,0	13,7	7 988,0	10,8	267,0	6,3	16 320,0	16,1
Świętokrzyskie	6 755,0	3,8	2 750,0	3,7	111,0	2,6	3 894,0	3,8
Warmińsko-mazurskie	5 297,0	2,9	2 980,0	4,0	166,0	3,9	2 150,0	2,1
Wielkopolskie	13 987,0	7,8	5 486,0	7,4	486,0	11,5	8 014,0	7,9
Zachodniopomorskie	7 660,0	4,3	3 723,0	5,0	257,0	6,1	3 680,0	3,6

Źródło: jak w tab. 5.

Tab. 9. Dochody JST w 1999 r.¹

Województwa	Dochody JST ogółem		Budżety JST		Gospodarka pozabudżetowa JST		Fundusze celowe JST	
	w mln zł	w %	w mln zł	w %	w mln zł	w %	w mln zł	w %
POLSKA	40 424,9	100,0	28 884,0	100,0	10 006,1	100,0	1 534,8	100,0
Dolnośląskie	4 006,6	9,9	2 909,3	10,1	930,5	9,3	166,8	10,9
Kujawsko-pomorskie	1 821,5	4,5	1 229,4	4,3	479,2	4,8	112,9	7,4
Lubelskie	1 387,2	3,4	1 039,4	3,6	269,1	2,7	78,7	5,1
Lubuskie	1 142,6	2,8	773,2	2,7	331,8	3,3	37,6	2,4
Łódzkie	2 724,0	6,7	1 797,5	6,2	829,3	8,3	97,1	6,3
Małopolskie	2 490,4	6,2	1 830,4	6,3	569,8	5,7	90,2	5,9
Mazowieckie	8 853,1	21,9	6 398,9	22,2	2 305,2	23,0	148,9	9,7
Opolskie	1 042,7	2,6	773,6	2,7	189,2	1,9	79,8	5,2
Podkarpackie	1 276,8	3,2	983,9	3,4	225,7	2,3	67,2	4,4
Podlaskie	900,5	2,2	605,0	2,1	251,5	2,5	44,0	2,9
Pomorskie	2 471,7	6,1	1 733,5	6,0	666,3	6,7	72,0	4,7
Śląskie	4 819,4	11,9	3 613,6	12,5	994,8	9,9	211,0	13,7
Świętokrzyskie	916,6	2,3	665,4	2,3	214,1	2,1	37,1	2,4
Warmińsko-mazurskie	1 286,5	3,2	875,2	3,0	360,1	3,6	51,3	3,3
Wielkopolskie	2 955,1	7,3	2 178,1	7,5	623,6	6,2	153,5	10,0
Zachodniopomorskie	2 330,3	5,8	1 477,8	5,1	765,8	7,7	86,8	5,7

Uwagi: ¹ bez transferów otrzymywanych z innych segmentów sektora finansów publicznych.

Źródło: 1. Gospodarka budżetowa JST – Rocznik statystyczny województw 2000, szacunki własne; 2. Gospodarka pozabudżetowa JST – Budżety jednostek samorządu terytorialnego w latach 1996–1999, szacunki własne; 3. Fundusze celowe JST – szacunki własne na podstawie Sprawozdania z wykonania budżetu państwa za okres od 01.01.1999 do 31.12.1999 r. Omówienie, t. I, cz. II, s. 838.

Tab. 10. Wydatki JST w 1999 r.¹

Województwa	Wydatki JST ogółem		Budżety JST		Gospodarka pozabudżetowa JST		Fundusze celowe JST	
	w mln zł	w %	w mln zł	w %	w mln zł	w %	w mln zł	w %
POLSKA	71 883,9	100,0	57 343,5	100,0	13 430,10	100,0	1 110,30	100,0
Dolnośląskie	6 408,4	8,9	4 993,1	8,7	1 297,80	9,7	117,6	10,6
Kujawsko-pomorskie	3 646,9	5,1	2 887,7	5,0	678,5	5,1	80,6	7,3
Lubelskie	3 330,0	4,6	2 914,9	5,1	355,9	2,7	59,1	5,3
Lubuskie	2 050,9	2,9	1 564,2	2,7	458,4	3,4	28,4	2,6
Łódzkie	4 704,6	6,5	3 633,7	6,3	1 000,90	7,5	70	6,3
Małopolskie	5 264,7	7,3	4 472,9	7,8	727,2	5,4	64,6	5,8
Mazowieckie	12 032,3	16,7	9 163,2	16,0	2 760,00	20,6	109,1	9,8
Opolskie	1 905,8	2,7	1 577,1	2,8	272,5	2,0	56,2	5,1
Podkarpackie	3 307,4	4,6	2 921,7	5,1	336,3	2,5	49,4	4,4
Podlaskie	2 016,1	2,8	1 662,9	2,9	318,9	2,4	34,3	3,1
Pomorskie	4 265,1	5,9	3 305,4	5,8	906,9	6,8	52,7	4,7
Śląskie	8 536,6	11,9	6 862,2	12,0	1 528,70	11,4	145,8	13,1
Świętokrzyskie	2 127,6	3,0	1 799,3	3,1	300,5	2,2	27,8	2,5
Warmińsko-mazurskie	2 619,1	3,6	2 096,5	3,7	482,6	3,6	40	3,6
Wielkopolskie	5 834,0	8,1	4 731,7	8,3	991,5	7,4	110,8	10,0
Zachodniopomorskie	3 834,3	5,3	2 756,9	4,8	1 013,60	7,5	63,7	5,7

Uwagi: ¹ bez transferów przekazywanych do innych segmentów sektora finansów publicznych.

Źródło: jak w tab. 9; obliczenia własne.

Tab. 11. Saldo dochodów i wydatków systemu finansów publicznych w 1999 r. (dochody – wydatki w mln zł)¹

Województwa	Sektor publiczny	Sektor rządowy – razem	Budżet państwa	Państwo- we fun- dusze celowe	Gospo- darka po- zabudze- towa BP	Kasy Chorych	Sektor samo- rządowy – razem	Budżety JST	Fundusze celowe JST	Gospo- darka po- zabudze- towa JST
POLSKA	-19 913,8	16 177,8	51 662	-36 099	615	-4 633	-31 459	-28 460	8 896	-11 895
Dołnośląskie	-4 336,4	-1 483,8	549	-2 057	24	-451	-2 402	-2 084	813	-1 131
Kujawsko-pomorskie	-4 740,9	-2 617,4	-749	-1 845	-23	-298	-1 825	-1 658	399	-566
Lubelskie	-6 017,8	-3 715,8	-1 211	-2 534	30	-359	-1 943	-1 876	210	-277
Lubuskie	-999,5	24,7	1 044	-968	-52	-116	-908	-791	303	-421
Łódzkie	-2 749,6	-353,8	2 122	-2 524	48	-415	-1 981	-1 836	759	-904
Małopolskie	-2 259,7	964,2	4 027	-3 205	142	-450	-2 774	-2 643	505	-637
Mazowieckie	25 011,6	28 563,6	31 388	-3 017	193	-373	-3 179	-2 764	2 196	-2 611
Opolskie	-2 529,7	-1 517,2	-817	-746	46	-149	-863	-803	133	-193
Podkarpackie	-5 771,6	-3 537,1	-1 834	-1 789	86	-204	-2 031	-1 938	176	-269
Podlaskie	-1 519,3	-170,3	1 063	-1 233	0	-233	-1 116	-1 058	217	-275
Pomorskie	2 084,9	4 223,2	5 355	-1 100	-32	-345	-1 793	-1 572	614	-835
Śląskie	-5 418,4	-1 469,3	5 659	-7 339	211	-232	-3 717	-3 249	849	-1 318
Świętokrzyskie	-4 645,2	-3 158,7	-1 521	-1 695	57	-276	-1 211	-1 134	186	-263
Warmińsko-mazurskie	-3 378,1	-1 909,3	-1 194	-738	22	-136	-1 333	-1 221	320	-431
Wielkopolskie	-1 154,6	2 119,8	6 823	-4 584	-120	-396	-2 879	-2 554	513	-838
Zachodniopomorskie	-1 489	214,9	958	-726	-17	-200	-1 504	-1 279	702	-927

Uwagi: ¹ bez transferów otrzymanych lub przekazanych do innych segmentów sektora finansów publicznych.

Źródło: jak w tab. 5, 9; *Sprawozdania kas chorych*; obliczenia własne.

Tab. 12. Saldo dochodów i wydatków systemu finansów publicznych w 1999 r. w przeliczeniu na jednego mieszkańca (w zł)

Województwa	Sektor publiczny	Sektor rządowy – razem	Budżet państwa	Państwo- we fun- dusze celowe	Gospo- darka po- zabudze- towa BP	Kasy Chorych	Sektor samo- rządowy – razem	Budżety JST	Fundusze celowe JST	Gospo- darka po- zabudze- towa JST
POLSKA	-515,2	418,5	1 336,5	-933,9	15,9	-119,8	-813,9	-736,3	230,1	-307,7
Dolnośląskie	-1 456,4	-498,3	184,4	-690,7	7,9	-151,4	-806,6	-699,8	273,0	-379,8
Kujawsko-pomorskie	-2 256,7	-1 245,9	-356,7	-878,2	-11,0	-141,9	-868,9	-789,4	189,7	-269,2
Lubelskie	-2 692,7	-1 662,6	-542,1	-1 133,9	13,4	-160,7	-869,3	-839,2	94,0	-124,0
Lubuskie	-976,6	24,2	1 020,5	-945,7	-50,6	-113,2	-887,5	-772,9	296,4	-411,1
Łódzkie	-1 036,4	-133,3	799,9	-951,3	18,0	-156,5	-746,6	-692,1	286,2	-340,7
Małopolskie	-701,2	299,2	1 249,8	-994,7	44,2	-139,5	-860,9	-820,0	156,8	-197,7
Mazowieckie	4 933,2	5 633,8	6 190,9	-595,0	38,0	-73,5	-627,1	-545,2	433,2	-515,0
Opolskie	-2 324,4	-1 394,1	-751,1	-685,5	42,5	-137,2	-793,1	-738,2	122,2	-177,1
Podkarpackie	-2 714,8	-1 663,7	-862,8	-841,4	40,5	-95,9	-955,1	-911,5	82,9	-126,6
Podlaskie	-1 242,6	-139,3	869,1	-1 008,6	0,2	-190,9	-912,4	-865,3	177,6	-224,8
Pomorskie	951,0	1 926,4	2 442,6	-501,7	-14,5	-157,4	-818,0	-717,0	279,9	-380,9
Śląskie	-1 113,6	-302,0	1 163,0	-1 508,4	43,4	-47,7	-764,0	-667,7	174,5	-270,8
Świętokrzyskie	-3 511,7	-2 387,9	-1 149,5	-1 281,5	43,1	-208,3	-915,5	-857,2	140,9	-199,1
Warmińsko-mazurskie	-2 304,9	-1 302,8	-814,4	-503,3	14,9	-92,9	-909,2	-833,4	218,4	-294,3
Wielkopolskie	-344,1	631,8	2 033,6	-1 366,1	-35,7	-117,9	-858,0	-761,1	152,8	-249,8
Zachodniopomorskie	-859,4	124,0	552,9	-418,9	-10,0	-115,5	-868,0	-738,2	405,1	-534,9

Źródło: jak w tab. 11.

Tab. 13. Ranking województw według globalnego i *per capita* salda dochodów i wydatków publicznych w 1999 r.

Województwa	Pozycja województwa według dochodów władz centralnych ogółem		Województwa	Pozycja województwa według dochodów władz centralnych <i>per capita</i>	
	Wartość dochodów w zł	Miejsce w rankingu		Wartość dochodów w zł	Miejsce w rankingu
POLSKA	-19 913,8		POLSKA	-515,2	
Mazowieckie	25 011,60	1	Mazowieckie	4 933,20	1
Pomorskie	2 084,90	2	Pomorskie	951	2
Lubuskie	-999,5	3	Wielkopolskie	-344,1	3
Wielkopolskie	-1 154,60	4	Małopolskie	-701,2	4
Zachodniopomorskie	-1 489	5	Zachodniopomorskie	-859,4	5
Podlaskie	-1 519,30	6	Lubuskie	-976,6	6
Małopolskie	-2 259,70	7	Łódzkie	-1 036,40	7
Opolskie	-2 529,70	8	Śląskie	-1 113,60	8
Łódzkie	-2 749,60	9	Podlaskie	-1 242,60	9
Warmińsko-mazurskie	-3 378,10	10	Dolnośląskie	-1 456,40	10
Dolnośląskie	-4 336,40	11	Kujawsko-pomorskie	-2 256,70	11
Świętokrzyskie	-4 645,20	12	Warmińsko-mazurskie	-2 304,90	12
Kujawsko-pomorskie	-4 740,90	13	Opolskie	-2 324,40	13
Śląskie	-5 418,40	14	Lubelskie	-2 692,70	14
Podkarpackie	-5 771,60	15	Podkarpackie	-2 714,80	15
Lubelskie	-6 017,80	16	Świętokrzyskie	-3 511,70	16

Źródło: jak w tabl. 11.

Tab. 14. Ranking województw według dochodów publicznych (1999 r.) oraz PKB (1998 r.) *per capita*

Województwa	Pozycja województwa według dochodów publicznych <i>per capita</i> w tys. zł		Województwa	Pozycja województwa według PKB <i>per capita</i> w tys. zł	
	Dochody	Miejsce w rankingu		PKB	Miejsce w rankingu
POLSKA	6 554,2		POLSKA	14,3	
Mazowieckie	13 418,5	1	Mazowieckie	20,9	1
Pomorskie	7 980,8	2	Śląskie	16,0	2
Lubuskie	7 110,1	3	Wielkopolskie	15,1	3
Dolnośląskie	6 321,5	4	Dolnośląskie	14,3	4
Zachodniopomorskie	6 288,8	5	Pomorskie	14,1	5
Śląskie	6 256,0	6	Zachodniopomorskie	13,9	6
Wielkopolskie	6 103,6	7	Kujawsko-pomorskie	13,2	7
Małopolskie	5 746,5	8	Lubuskie	13,0	8
Podlaskie	5 682,3	9	Małopolskie	13,0	9
Łódzkie	5 667,8	10	Łódzkie	12,6	10
Kujawsko-pomorskie	4 496,2	11	Opolskie	12,6	11
Opolskie	4 031,6	12	Świętokrzyskie	11,0	12
Świętokrzyskie	3 788,4	13	Podkarpackie	10,9	13
Lubelskie	3 594,9	14	Podlaskie	10,9	14
Warmińsko-mazurskie	3 594,9	15	Warmińsko-mazurskie	10,9	15
Podkarpackie	3 410,4	16	Lubelskie	10,4	16

Źródło: jak w tab. 11; *Rocznik statystyczny 2000*, GUS, Warszawa 2001; Obliczenia własne.

Rys 1. Saldo dochodów i wydatków sektora publicznego w 1999 r.

Rys. 2. Saldo dochodów i wydatków sektora publicznego w 1999 r. w przeliczeniu na jednego mieszkańca

